

Innst. S. nr. 56

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 12:2 (1999-2000)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om forslag fra Øystein Djupedal og Hallgeir H. Langeland om endringer av Grunnloven §§ 2, 5, 9, 12, 21, 22, 27, 44 og 106, opphevelse av Grunnloven §§ 4 og 16 og endring av overskriften til kapittel A. (Statskirkeordningen og religions- og livssynsfrihet)

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I ovennevnte grunnlovsforslag legges det frem forslag til endring av Grunnloven § 2 og av de paragrafer i Grunnloven som berøres av endringen, nemlig §§ 4, 5, 9, 12 annet ledd, 16, 21, 22 første ledd, 27 annet ledd, 44 og 106 første punktum.

Forslaget går ut på å

- oppheve statskirkeordningen
- innføre religions- og livssynsfrihet på like vilkår for alle innvånere i riket.

Forslaget må sees i sammenheng med de to grunnlovsforslagene om å overføre ansettelsesmyndighet for geistlige embetsmenn (biskoper og proster) fra Kongen i statsråd til kirkens organer, jf. Dokument nr. 12:4 og 12:5 (1999-2000) om endringer i Grunnloven §§ 21 og 22. Det vises til Innst. S. nr. 57 (2003-2004).

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Overskriften til kapittel A skal lyde:
Om Statsformen

I § 2 gjøres følgende endringer:

Første ledd skal lyde:

Alle Indvaanere af Riget have paa lige Vilkaar Frihed til Udøvelse af Religion og Livsanskuelse.

Andre ledd oppheves.

§ 4 oppheves.

§ 5 skal lyde:

Kongen kan ikke lastes, eller anklages. Ansvarligheden paa ligger hans Raad.

§ 9 skal lyde:

Saasnaart Kongen, som myndig, tiltræder Regjeringen, aflægger han for Stortinget følgende Forsikring: "Jeg lover og forsikrer, at ville regjere Kongeriget Norge i Overensstemmelse med dets Konstitution og Love!"

Er intet Storthing paa den Tid, samlet, nedlægges Forsikringen skriftlig i Statsraadet og gjentages høitideligen af Kongen paa første Storthing.

§ 12 andre ledd oppheves.

§ 16 oppheves.

§ 21 skal lyde:

Kongen vælger og beskikker, efter at have hørt sit Statsraad, alle civile og militære Embedsmænd. Disse skulle, før Beskikkelse finder Sted, høitideligen tilsige Konstitutionen og Kongen Lydighed og Troskab; dog kunne de Embedsmænd der ei ere norske Borgere, ved lov fritages for denne Pligt. De kongelige Prinser maa ei beklæde civile Embeder.

§ 22 første ledd skal lyde:

Statsministeren og de øvrige Statsraadets Medlemmer samt Statssekretærene kunne, uden foregaaende Dom, afskediges af Kongen, efterat han derom har hørt Statsraadets Betænkning. Det samme gjælder for de Embedsmænd, som ere ansatte ved Statsraadets Kontorer eller ved Diplomatiets eller Konsulatvæsenet, civile Overøvrigheds-Personer, Regimenters og andre militære Korpsers Chefer, Kommandanter i Fæstninger og Høistbefalende paa Krigsskibe. Hvorvidt Pension bør tilstaaes de saaledes afskedigede Embedsmænd, afgjøres af det næste Storthing. Imidlertid nyde de to Trediede af deres forhen havte Gage.

§ 27 andre ledd oppheves.

§ 44 skal lyde:

Den Prinsesse eller Prins, som i de udi § 41 anførte Tilfælde forestaar Regjeringen, skal for Stortinget skriftlig aflægge følgende Forsikring: "Jeg lover og forsikrer at ville forestaa Regjeringen i Overensstemmelse med Konstitutionen og Lovene!"

Holdes ei Stortinget paa den Tid, nedlægges Forsikringen i Statsraadet, og tilstilles siden næste Storting.

Den Prinsesse eller Prins, som een Gang har aflagt Forsikringen, gjentager den ikke senere.

§ 106 første punktum oppheves."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Berit Brørby, Kjell Engebretsen og Jørgen Kosmo, fra Høyre, André Dahl og Martin Engeset, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og Henrik Rød, fra Sosialistisk Venstreparti, Siri Hall Arnøy og Ågot Valle, og fra Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan, viser til det fremlagte grunnlovsforslaget.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet er av den oppfatning at reformarbeidet med å overføre større ansvar til kirken må fortsette slik at et skille mellom stat og kirke på sikt kan realiseres. Disse medlemmer er av den oppfatning at det først og fremst er hensynet til kirkens mulighet til fullt indre selvstyre i åndelige spørsmål og hensynet til maktfordeling som tilsier at stat og kirke bør skille lag, og viser i denne sammenheng blant annet til sine merknader til Dokument nr. 12:4 (1999-2000), jf. Innst. S. nr. 57 (2003-2004). Disse medlemmer viser til at det er behov for å utrede konsekvensene av et eventuelt fullt skille med sikte på å etablere overgangsordninger av hensyn til kirken selv. Disse medlemmer mener derfor at det er nødvendig å avvende konklusjonene til det offentlig nedsatte stat/kirke-utvalget slik at utviklingen av statskirkeordningen kan skje på en hensiktsmessig måte. På denne bakgrunn støtter disse medlemmer ikke det fremlagte grunnlovsforslag på det nåværende tidspunkt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ønsker en åpen og samlende statskirke og folkekirke som bidrar til å styrke fellesskapsverdier som nestekjærlighet, menneskeverd, omsorg for vanskeligstilte og internasjonal solidaritet. Disse medlemmer viser til at kirken er en kulturinstitusjon og en viktig del av en felles kulturhistorisk arv. Kirken som møteplass og samlingspunkt for folk forutsetter en åpen og inkluderende holdning og praksis overfor alle deler av befolkningen.

Disse medlemmer viser til det offentlig nedsatte stat/kirke-utvalget og vil avvende utvalgets konklusjoner.

På denne bakgrunn støtter ikke disse medlemmer det fremsatte forslag.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at debatten rundt statskirkens stilling i Norge har pågått i flere tiår, og at Sivertsenutvalget alt i 1975 foreslo skille mellom stat og kirke. Etter disse medlemmers syn er tiden overmoden for å vedta et skille mellom stat og kirke i Norge. Det er ikke riktig at staten skal være knyttet til en bestemt religion/konfesjon i et samfunn der innbyggerne er knyttet til en rekke ulike religions- og livssynssamfunn. Staten bør fremholde allmenngyldige verdier som alle innbyggere i vårt samfunn bør kunne stå sammen om, slik de er uttrykt i FNs Menneskerettighetserklæring. Valget om å knytte seg til et bestemt tros- eller livssynssamfunn bør den enkelte få gjøre på fritt grunnlag ut fra personlig overbevisning. På denne bakgrunn vil disse medlemmer anbefale at forslaget bifalles.

Disse medlemmer vil for øvrig vise til det offentlig nedsatte stat/kirke-utvalget og ser frem til den offentlige debatt om utvalgets utredning.

Medlemmen i komiteen frå Kristeleg Folkeparti viser til at Regjeringa har sett ned eit offentlig stat/kyrkje-utval og meiner det er klokt å vente til dette utvalet har kome med utgreiinga si før Stortinget tar stilling til om det bør skje eit fullt skilje mellom Den norske kyrkja og staten. Ut frå dette vil denne medlemmen ikkje no gå inn for det aktuelle framlegget til endringar i Grunnlova.

Denne medlemmen viser elles til eigne merknader i innstillinga om grunnlovsforslag nr. 4 og 5, jf. Innst. S. nr. 57 (2003-2004), om å gje Den norske kyrkja ansvaret for å velje sine eigne leiarar.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Dokument nr. 12:2 (1999-2000) - forslag fra Øystein Djupedal og Hallgeir H. Langeland om endringer av Grunnloven §§ 2, 5, 9, 12, 21, 22, 27, 44 og 106, opphevelse av Grunnloven §§ 4 og 16 og endring av overskriften til kapittel A. (Statskirkeordningen og religions- og livssynsfrihet) - bifalles.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran, og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 12:2 (1999-2000) - forslag fra Øystein Djupedal og Hallgeir H. Langeland om endringer av Grunnloven §§ 2, 5, 9, 12, 21, 22, 27, 44 og 106, opphevelse av Grunnloven §§ 4 og 16 og endring av overskriften til kapittel A. (Statskirkeordningen og religions- og livssynsfrihet) - bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 25. november 2003

Ågot Valle
leder

André Dahl
ordfører